

SÄKENIÄ

Sosialistinen kuukausijulkaisu

Ilmestyy kuukausittain, Fitchburgissa, Mass., Raivaajan kustannuksella

Toimittaja: YRJÖ HALONEN

Published every Month, by Raivaaja Pub. Co., Fitchburg, Mass.

KARL MARX

(Seuraava luku on otettu muutamia kuukausia takaperin kuolleen tunnetun saksalaisen puoluetoverin ja historioitsijan, Franz Mehringin, kirjasta "Karl Marxin elämä", joka ilmestyi Karl Marxin sadanneksi syntymäpäiväksi (toukok. 5 p., 1918). Kirja on omistettu toveritar Klara Zetkinille.)

NERO JA YHTEISKUNTA.

Vaikka voidaankin sanoa, että Marx löysi toisen kodin Englannissa, määritelmää "koti" ei kuitenkaan pidä ottaa kovin laajassa merkityksessä. Häntä ei koskaan millään tavalla häiritty Englannissa vallankumouksellisen työssä johdosta ja kuitenkin Englanti usein oli hänen hyökkäyksensä kohteena. "Saalinhimoisen ja kateellisen kauppa-kansan" hallitusta elähdytti suurempi itsekunnioitus ja itsetietoisuus kuin niistä mannermaavalt. hallituksia, jotka pahan omantuntonsa säikkähdyttämistä, heittivät poliisin peitsiä ja heitokeihäitä vastustajiansa jälkeen siinäkin tapauksessa, vaikka viimeksimainitut toimivat ainoastaan julkisen keskustelun ja valistustyön aloilla.

Toisessa, laajemmassa merkityksessä, Marx kuitenkin huomasi mahdolliseksi pitää mitään maata kotinaan kun hän kerran oli oppinut lukemaan porvarillisen yhteiskunnan sielun. Neron kohtalo tässä yhteiskunnallisessa järjestelmässä muodostaa pitkän kertomuksen ja se on synnyttänyt monta eriyvää

melipidettä: lähtien lapsellisesta luottamuksesta jnmalaan, joka on poroporvarillinen ja joka lupaa lopullisen voiton kaikille todellisille neroille ja päättyy Faustin melankooliseen huomioon, että ne, jois a on ollut jälkeäkään siitä (nerosta) eivätkä turhamaisuudessaan salanneet sitä, paljastivat sielunsa alhaisolle ja siksi risti ja polttorovio on ollut heidän kohtalonsa.

Historiallinen tutkimustapa, jonka Marx kehitti, tekee meille mahdolliseksi nähdä syvemmälle tälläkin alalla. Poroporvarit lupaavat jokaiselle nerolle lopullisen voiton, siitä yksinkertaisesta syystä kun hän on poroporvari, mutta milloin tahansa todellista neroa ei ole ristiinnaulittu tai poltetu roviolla, se on johtunut siitä, että nero on lopulta suostunut tulemaan poroporvariksi. Elleivät he olisi olleet sidottuna porvarillisilla silvilläään aikansa yhteiskuntajärjestelmään, Göthe ja Hegel eivät olisi koskaan tulleet tunnustetuiksi porvarillisen yhteiskunnan "suurmiehinä."

Mitkä hyvänsä lienevätkin porvarillisen yhteiskunnan ansiot, yhteiskunnan, jota tässä yhteydessä on katsottava vain luokkajärjestelmän kaikkien kehittyneimpänä muotona ja kuinka lukuisat nämä ansiot lienevätkin, niin ei voida sanoa, että tämä järjestelmä olisi joskus tarjonnut turvapaikan nerolle. Ja porvarillisen yhteiskunnan on mahdollointa näytellä sellaista osaa, sillä nero jo luonnostaan merkitsee rajoittamat-

toman ihmishengen luovan voiman vastarintaa vakiintuneita tapoja vastaan ja törmää yhteen niiden esteiden kanssa, jotka ovat välttämättömät luokkayhteiskunnan olemassa oolole. Syylin saarella, Pohjanmeressä, on pieni yksinäinen hautausmaa ja siellä ovat leponsa löytäneet ne tuntemattomat kuolleet, jotka aallot ovat rantaan ajaneet ja hautausmaalla seisovaan ristiin on kaiverrettu seuraavat sanat: "Golgatan risti on koti kodittomille." Varmastikaan näillä sanoilla ei ole tahdottu viitata neron osaan luokkayhteiskunnassa ja kuitenkin se on hyvin selitetty näillä sanoilla: Nero on koditon luokkakärgestelmässä; sellaisessa järjestelmässä sen koti on ainoastaan Golgatan risti.

Luonnolisestikin asia muuttuu jos nero pääsee jonkunlaiseen sovintoon luokkayhteiskunnan kanssa. Missä tahansa se saattoi kykynsä porvariston palvelukseen tarkoituksella kukistaa feodaalinen yhteiskunta, nero on saavuttanut suuren vallan, joka on kuitenkin aina kadonnut niin pian kuin nero on alkanut toimia omalla valtuudellaan; St. Helenan kalliosta on tullut hänen turvapaikkansa. Tai jos nero suostuu pukeutumaan poroporvarin frakkiiin, hän voi kohota suuriruhtinnaallisen Saksin valtioministeriksi Weimarissa tai Preussin kuninkaallisen yliopiston professoriksi Berliinissä. Mutta onnetoin on sen neron kohtalo, joka ypeässä itsenäisyydessään ja luoksepääsemättömyydessään vastustaa porvarillista yhteiskuntaa, ennustaa sen kukistumista sen oman sisäisen rakenteen perusteella, takoen niitä aseita, jotka on antava kuolin iskun tälle yhteiskunnalle. Sellaiselle nerolle porvarillisella yhteiskunnalla on vain kidutuksia, jotka voivat näyttää vähemmän raolta ulkopuolisille silmille kuin vanhan maailman ristiinnaulitseminen ja keskialkainen auto da e (espanjalaisen inquisitionin vääräuskoisten kuulustelu ja tuomitseminen), mutta todellisuudessa ne ovat paljon raaempia.

Kaikista yhdeksänentoista vuosisadan neroista kukaan ei kärsinyt niin paljon tällaisen kohtalon kidutuksista kuin Karl Marx, innostavin heistä kaikista. Hän oli pakotettu taistelemaan jokapäiväisen elämän aineellisten vaa-

timusten kanssa jo juukisen elämänsä ensimmäisellä vuosikymmenellä, ja kun hän asettui Lontooseen hän astui maanpakolaisen elämään kaikkine sen rasituksineen, mutta hänen todella Prometheuslaisen kohtalonsa ei voida sanoa alkaneen ennen kuin vasta sitte kun hän tuskalaisen miehuusikään tulonsa jälkeen, miehuusvoimansa täydessä kuokistuksessa ollessa häntä päivittäin ahdistivat pienet elämävaikeudet, lamaannuttavat huolet jokapäiväisestä leivästä ja se kesti vuosia, vuosikymmeniä! Kuolinpäiväänsä saakka hän ei ollut onnistunut kotiutumaan porvarilliseen yhteiskuntaan, ei edes sanan alkeellisimmassa merkityksessä.

Ja kuitenkin hänen eimäntapansa oli kaukana siitä, mitä poroporvart ovat taipuvaisia sanan huonoimmassa merkityksessä kutsumaan "neron elämäksi." Hänen uutteruutensa oli yhtä suuremmon kuin hänen voimansakin. Kuitenkin jo aikaisin alkoi liiallinen työ päivällä ja yöllä kalvaa hänen raudanjia voimiaan. Työkyvyttömyyttä hän piti kuolemantuomiona joksella, joka oli jotakin muuta kuin pelkkä eän ja hän tarkoitti sitä kaikessa viipittömyydessä. Kerran oltuaan sairaana useita viikkoja hän kirjoitti Engel-sille: "Näinä päivinä ollessani täydellisesti kykenemätön työhön, minä olen lukenut seuraavat kirjat: Carpenterin Fysiologian, Lordin Fysiologian, Köllikerin Kudosteorian, Spurzheimin Aivoja hermojärjestelmän anatomian ja Schwanin ja Schleidenin "Zellenschmieren". Ja kaikesta tutkimushalustaan huolimatta Marx aina muisti oman lausuntonsa, jonka hän oli antanut ajalla jolloin hän oli vielä hyvin nuori, nimittäin, että kirjailija ei saa koskaan työskennellä ansaitaksensa rahaa, mutta hänen täytyy ansaita rahaa voidakseen työskennellä. Marx ei kuitenkaan koskaan aliarvioinut välttämättömyyttä ansaita elämänsä.

Mutta kaikilla hänen ponnistuksillaankaan ei ollut mitään merkitystä vihamielisen maailman epäluuloa, vihaa tai, kaikkein suotuisimmassa tapauksessa, pelkoa vastaan. Yksinpä nekin saksalaiset kustantajat, jotka tahtoivat alleviivata itsenäisyyttään, pelkäsivät tämän huonossa huudossa olevan kansanvillit-

sijän nimeä. Kaikki saksalaiset puoleet parjasivat häntä yhdellä tavalla ja milloin hänen kantansa selvät ääri-
vat selvyytensä voimalla raivasivat tien-
sä vääristeilyjen läpi, siihen vastattiin
järjestelmällisellä äänettömyydellä. Kos-
kaan ei ole kansaa niin täydellisesti ja
kaavan estetty tutustumasta suurimpaan
ajattelijaansa.

Ainoa yhteys, joka olisi voinut teh-
dä Marxille mahdolliseksi hankkia it-
selleen verrattain varma paikka Lontoossa,
oli hänen työnsä New York Tribu-
ninen kirjeenvaihtajana, joka alkoi v.
1851 ja kesti kymmenen vuotta. Tribu-
ne, jolla oli 200,000 tilaajaa, oli sil-
loin rikkain ja laajimmalle levinnyt sa-
nomalehti Yhdysvalloissa ja agitatsioonil-
laan amerikalaisen fourierismin puolesta
se oli korottanut itsensä pelkän kapi-
talistisen voittovälineen yläpuolelle.
Ja ne ehdot, joiden alaisena Marxin oli
työskenneltävä Tribunele, eivät kaikessa
suhteessa olleet epäsuotuisat. Hän-
nen oli kirjoitettava kaksi kirjoitusta
viikossa ja hänen piti saada kymmenen
dollaria kirjoituksesta. Tämä olisi mer-
kinnyt tuhannen dollarin tuloa vuo-
dessa, jolla Marx perheineen olisi juuri
elänyt Lontoossa. Freiligrathille, joka
meni niin pitkälle, että ylpeili sillä, et-
tä hän syö "maanpakolaisen pihviä"
Lontoossa, ei alussa maksettu sen enem-
pää liiketoimistaan.

Ja luonnollisestikaan minkäänlaisia
vaikeuksia ei herätetty sen kysymyk-
sen suhteen vastasiko palkkio, jonka
Marx sai amerikalaiselta kustantajalta
hänen kirjoitustensa kirjallista ja tie-
teellistä arvoa. Porvarillinen sanoma-
lehti laskee markkinahinnan mukaisesti
ja porvarillisessa yhteiskunnassa sil-
lä on oikeus tehdä niin. Marx ei kos-
kaan vaatinut enempää kuin sen, mut-
ta hän olisi kaiken kohtuuden nimessä
voinut vaatia porvarillisessa yhteiskun-
nassakin sen sopimuksen noudattamis-
ta, joka kerran oli tehty ja ehkä myös
jossakin määrässä kunnioitusta työtään
kohtaan. Mutta Tribune ja sen kus-
tantajat eivät osoittaneet jälkeäkään sel-
laisista ominaisuuksista. Teoreettises-
ti Dana kyllä oli fourieristi, mutta käy-
tännössä hän oli järkähtämätön yankee.
Hänen sosialisminsa Engelsin kiukkui-
sen lausunnon mukaan, oli pelkkää pik-

kupporvarillista pettämistä. Vaikka Da-
na hyvin tiesi kuinka arvokas avustaja
Marx oli ja hän laajasti käytti Marxin
nimeä puhuessaan tilaajille, milloin hän
ei käyttänyt Marxin kirjoitetta omina tuot-
teinaan — ja sitä tapahtui hyvin usein
ja aina herätti Marxissa oikeutettua
suuttumusta — hän käytti kaikkia raa-
kalaiskelnoja, joihin kapitalisti voi tur-
vautua suhtautuessaan työvoimaan, jo-
ta hän riiistää.

Hän ei ainoastaan alentanut Marxia
puolelle paikalle liikkeen ollessa hil-
jaista, mutta hän todellisuudessa mak-
soi vain niistä kirjoituksista, jotka hän
julkaisi ja hänellä oli kylliksi julkeutta
heittää roskakoriin jokaisen kirjoituk-
sen, joka ei soveltunut hetken tarkoi-
tuksiin. Kolmen ja kuudenkin viikon
ajan Marxin kirjoitukset voivat mennä
tätä tietä. Ne muutamat saksalaiset sa-
nomalehdet, joiden palstoilla Marxin
kirjoitukset löysivät hetkellisesti tilaa,
seksalaiset kuin Wiener Presse, eivät kyl-
lääkään kohdelleet häntä sen paremmin.
Hän oli ehdottomasti oikeassa sanoes-
saan, että sanomalehtityössä häntä koh-
deltiin huonommin kuin ketään tuuma-
kirjoittajaa.

Niinpä hän jo v. 1853 ikävöitsi joi-
denkin kuukausien yksinäisyyttä käyt-
tääksensä sen tutkimuksiinsa. "Näyt-
tää siltä kuin jos minä en saisi sitä.
Kaikki tämä sanomalehtiin kirjoittami-
nen kiusaa minua. Siihen kuluu paljon
aikaani, se häiritsee minua ja mitä ar-
voa sillä onkaan? Olkoonpa hän niin
itsepäinen kuin tahtoo, kirjeenvaihtaja
on sidottu lehteensä ja sen lukijoihin
erittäinkin jos hänelle maksetaan, ku-
ten minulle. Puhtaasti tieteelliset tut-
kimukset ovat kokonaan toista" Ja
kuinka ankarampia olivatkaan Marxin
huudahtukset sen jälkeen kun hän oli
työskennellyt useampia vuosia lisää Da-
nan tahdon alaisena. "On todella in-
hoittavaa olla tuomittu pitämään hyvä-
nä onnenaan, että kirjoituksia julaistaan
sellaisessa mädänneessä riekaleessa. Poli-
tillinen työsi, josta saat enemmän kuin
tahdot sellaisesta, on samallaista luiden
rikkomista, niiden jauhamista ja sopak-
si keittämistä, jota köyhät tekevät köy-
hän huoneessa." Ei ainoastaan miu-
kan toimeentulonsa puolesta, mutta elä-
mänsä epävakaisuuden tähdenkin Marx

oli täydellisesti nykyaikaisen proletarin asemassa.

Seikat, joista meillä tähän saakka on ollut vain yleinen käsitys, ilmenevät mitä sydäntäsärkevimmässä alastomuudessaan hänen kirjeissään Engelsille. Kerran hänen täytyi pysyä huoneessaan kun hänellä ei ollut kenkiä eikä takkia, joita olisi voinut kadulla pitää. Toisella kertaa häneitä puuttui nekin muutammat pennit, mitä tarvittiin kirjoituspaperin ja sanomalehden ostoon. Kolmannella kertaa hän kuvailee yritystään saada postimerkkejä lähettääkseen kirjoituksen kustantajalle. Ja tämän jälkeen olivat loppumattomat riidat kauppiaiden kanssa, joille hän ei voinut maksaa tärkeimmistä elintarpeistaan, puhumattakaan talonmistajasta, joka uhkasi millä hetkellä tahansa lähettää vouden hänen asuntoonsa ja hänen jatkuva turvautumisensa panttitalnaajiin, joiden koronkiskominen, joka vei kaiken rahan, mikä olisi voinut karkoittaa huutavimman huolen hänen taloudestaan.

Rouva Huoli ei istunut ainoastaan hänen kynnyksellään, mutta tuli lopulta hänen pysyvääksi vierakseen. Hänen ylevämielinen vaimonsa, joka varhaisimmassa lapsuudessaan oli tottunut huolista vapaaseen elämään, ei voinut muuta kuin horjua kurjan kohtalon nuolien alaisena ja toivoa, että hän ja hänen lapsensa olisivat haudassa. Hänen kirjeistään ei puutu jälkeä kotoisista riidoista ja toisinaan hän sanoo, ettei ole suurempaa mahdollista hulluutta ihmisille, joilla on yhteiskunnallisia pyrkimyksiä, kuin mennä avioliittoon ja siten luovuttaa itsensä yksityisen elämän pienten huolien alaiseksi. Mutta milloin hyvänsä hänen vaimonsa valitukset saattavat hänet kärsimättömäksi, hänellä on aina anteeksiannon ja oikeutuksen sanoja lausua vaimonsa puolesta. Hänen vaimonsa kärsimysten kuvaamatomasta nöyryytyksestä, tuskista ja huolista, jotka liittyivät heidän asemaansa, täytyi olla paljon suurempia kuin hänen itsensä, erittäinkin siitä syystä kun hänellä ei ollut mahdollisuutta etsiä lohdutusta tieteen piiristä, joka usein hänelle itselleen tarjosi turvapaikan. Molemmille vanhemmille oli kätkerää nähdä, että heidän lapsiltaan oli kielletty nuoruuden viatoin ilo.

Niin surulliselta kuin tämä suuren hengen kohtalo voi näyttääkin, se kohoaa todella surulliseen ylevyyteen, kun otamme huomioon, että Marx vapaaehtoisesti otti kantaaksensa nämä vuosikymmeniä kestävät rasitukset ja hyikäsi jokaisen houkutuksen etsiä turvapaikkaa, jonkun porvarillisen toimen satamassa, jota hän olisi oikeudenmukaisesti voinut etsiä. Kaikki mitä asian siinä puolessa oli sanomista, hän sanoi sen yksinkertaisesti ja hauskaasti etsimättä kauniita helähteleviä sanoja: "Minun täytyy pyrkiä päämäärääni kaikkien vaikeuksien läpi ja minä en uskalla sallia porvarillisen yhteiskunnan muuttaa itseäni rahantekokoneeksi." Tätä Prometheusta ei oltu kahlittu kalliioon Hephaestosin ketjuilla, mutta hän oli kahlittuna omalla rautaisella tahdolla, joka oli kohdistettu ihmiskunnan korkeimpiin päämääriin magneettineulan tarkkuudella. Hänen koko luonteensa oli karaitun teräksen kaltainen. Ei ole mitään sen ihailtavampaa kuin huomata hänen samassa kirjeessä, jossa hän näyttää olevan mitä suurimman kurjuuden lamaannuttama, äkkiä pulpahtavan esille mitä ihmeellisimmällä joustavuudella ja kääntyvän viisaan suurella tyyneydellä keskustelemaan mitä vaikeammista kysymyksistä.

Me emme saa unohtaa, että Marx tunsu ne iskut, jotka porvarillinen yhteiskunta hänele antoi. Olisi typerää stoalaisuutta sanoa: mitä ovat ne tuskat, joita Marx kärsi, nerolle, jonka täytyy odottaa jälkeentulevaisten hyväksymistä? Yhtä narrimaista kuin on sellainen kirjailijan turhamaisuus, joka ei ole onnellinen ellei näe ainakin kerran päivässä nimensä lehdissä, niin siitä huolimatta on välttämätöntä miehelle, joka omaa todeila luovan voiman, löytää kyllin laaja toimiala voidakseen päästä valloilleen kaiken toimintakykynsä ja vetää uutta voimaa uusiin ponnistuksiin kaiusta, joka vastaa hänen ponnistuksiinsa. Marx ei ollut sellainen valittava itsensä kiduttaja, joita ilmenee halvoissa näytelmissä ja novelleissa, mutta mies, joka rakasti maailmaa, kuten Lessing, ja hän oli täysin selvillä siitä mielialasta jota kuuleva Lessing tulkitsti kun hän kirjoitti vanhimmalle nuoruuden ystäväilleen: "Mi-

nä en usko sinulla olevan sellaista vai-
kutelmaa, että minä olisin mies, joka
millään tavalla janoaisi ylistystä. Mut-
ta se kylmyys, jota maailma osoittaa
joillekin ihmisille tarkoituksella osoit-
taa heille, ettei mikään, mitä he teke-
vät, ole hyväksyttävää sille, on tain-
nuttavaa, ellei tuhoavaa." Vähäistä
ennen kun hän täytti viidennenkymme-
nennen ikävuotensa Marx kirjoitti sa-
malla katkeruudella: "Puoli vuosisa-
taa on takanani ja yhäkin kerjäläinen!"
Kerran hän toivoi makaavansa sadan
sylen syvyydessä maan pinnan alla mie-
luummin kuin jatkaa elämää tällä ta-
valla. Kerran epätoivoinen huuto purs-
kahti hänen sydäimestään: hän ei tah-
tonut pahimman vihamiehensä kahn-
laavan sen suon läpi, johon hän oli oi-
lut sotkeutuneena kahdeksan kuukaut-
ta raivostuneena nähdessään käsitysky-
kynsä lannistuvan ja kaikenkaltaisten
sivuseikkojen jäytävän hänen työvoi-
maansa.

Marx ei kuitenkaan koskaan tullut

"kirotuksi kurjimmukseksi", käydessään
kaiken tämän läpi, kuten hän toisinaan
lausui ironiillisesti ja Engels lausuu
totuuden kun hän sanoo, ettei hänen
ystävänsä koskaan menettänyt toivo-
aan. Mutta vaikka Marx tykkäsi kut-
sua itseään lujaksi mieheksi, niin ei ole
epäilystäkään, etteikö onnettomuuksien
sulatusuuni takonut häntä kovemmak-
si. Selkeä taivas, joka oli hänen nuor-
ruuden työnsä päällä kävi tummaksi
synkkine ukkospilvineen ajan kuluessa
ja niistä hänen ajatuksensa sinkoilivat
kuin salamät, hänen tuomiionsa vihol-
lisistaan, usein myös ystävistään, sai-
vat purevan terävyyden, joka luokkasi
niitäkin, joiden henki ei ollut heikko.

Ne, jotka tästä syystä kutsuisivat
häntä kylmäksi ja jäiseksi demagogik-
si eivät ole vähemmän — mutta mei-
dän täytyy myöntää ettei enemmän-
kään — erehtyneet kuin nekään kau-
nosielut, jotka katsoivat tähän voimak-
kaaseen taistellaan ainoastaan parati-
kentän kiiltävänä nukkena.

